

**Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių
apsaugos konvencija, iš dalies pakeista
Protokolu Nr. 11**

su papildomais protokolais Nr. 4, 6 ir 7

Konvencijos tekstas pakeistas pagal Protokolo Nr. 3 (ETS Nr. 45), įsigaliojusio 1970 m. rugsėjo 21 d., Protokolo Nr. 5 (ETS Nr. 55), įsigaliojusio 1971 m. gruodžio 20 d., Protokolo Nr. 8 (ETS Nr. 18), įsigaliojusio 1990 m. sausio 1 d., nuostatas, taip pat įtraukus Protokolo Nr. 2 (ETS Nr. 44), pagal 5 straipsnio 3 punktą įsigaliojusio 1970 m. rugsėjo 21 d., tekstą. Visos minėtų protokolų pakeistos ar papildytos nuostatos yra pakeistos Protokolu Nr. 11 (ETS Nr. 155), nuo jo įsigaliojimo dienos - 1998 m. lapkričio 1 d. Nuo šios datos Protokolas Nr. 9 (ETS Nr. 140), įsigaliojęs 1994 m. spalio 1 d., pripažįstamas netekusiu galios, o Protokolas Nr. 10 (ETS, Nr. 146) netenka paskirties.

Europos žmogaus teisių teismo kanceliarija
1998 m. lapkritis

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

Roma, 04.11.1995

Šios Konvencijos signatarių, Europos Tarybos narių, vyriausybės,

atsižvelgdamos į Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1948 metų
gruodžio 10 dieną paskelbtą Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją;

atsižvelgdamos į tai, jog šia Deklaracija siekiama, kad joje skelbiamos
teisės būtų visuotinai ir veiksmingai pripažįstamos ir kad jų būtų
laikomasi;

atsižvelgdamos į tai, kad Europos Tarybos tikslas yra siekti didesnės
savo narių vienybės, ir į tai, kad vienas iš būdų siekti šio tikslo yra
žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsauga bei plėtojimas;

dar kartą patvirtindamos savo tvirtą tikėjimą šiomis pagrindinėmis
laisvėmis, kurios yra teisingumo bei taikos pasaulyje pagrindas ir kurias
geriausiai apsaugo, viena vertus, veiksminga politinė demokratija, o kita
vertus, jas nulėmiantis žmogaus teisių supratimas ir jų laikymasis;

kaip Europos valstybių, turinčių bendras pažiūras ir bendrų politinių
tradicijų, idealų, laisvių bei teisės viršenybės paveldą, vyriausybės,
pasiryžusios žengti pirmą žingsnį, kad bendromis pastangomis užtikrintų
tam tikras Visuotinėje deklaracijoje paskelbtas teises,

susitarė:

1 straipsnis. Pareiga gerbti žmogaus teises

Aukštosios Susitariančios Šalys kiekvienam jų jurisdikcijai
priklausiančiam asmeniui garantuoja šios Konvencijos I skyriuje
apibrėžtas teises bei laisves.

I SKYRIUS – TEISĖS IR LAISVĖS

2 straipsnis. Teisė į gyvybę

1. Kiekvieno asmens teisę į gyvybę saugo įstatymas. Negalima tyčia atimti
niekieno gyvybės, išskyrus vykdant teismo nuosprendį dėl nusikaltimo,
už kurį tokią bausmę nustato įstatymas.

2

2. Gyvybės atėmimas nėra laikomas šio straipsnio pažeidimu, jeigu tai padaroma nepanaudojant daugiau jėgos, negu neišvengiamai būtina:
  - a) ginant kiekvieną asmenį nuo neteisėto smurto;
  - b) teisėtai suimant arba sutrukdant teisėtai sulaikytam asmeniui pabėgti;
  - c) pagal įstatymą malšinant riaušes ar sukilimą.

3 straipsnis. Kankinimo uždraudimas

Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti tokių būdu baudžiamas.

4 straipsnis. Vergijos ir priverčiamojo darbo uždraudimas

1. Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvas.
2. Niekas negali būti verčiamas dirbti priverčiamąjį ar privalomąjį darbą.
3. Šiame straipsnyje "priverčiamasis ar privalomasis darbas" nereiškia:
  - a) bet kokio darbo, kurį paprastai reikalaujama atlikti kalnimo sutinkamai su šios Konvencijos 5 straipsnio nuostatomis metu arba darbo lygtinio atleidimo nuo kalnimo laikotarpiu;
  - b) bet kokios karinės tarnybos ar tarnybos, kurios reikalaujama iš asmenų, atsisakančių nuo privalomosios karinės tarnybos dėl įsitikinimų, vietoj karinės tarnybos tose šalyse, kur toks atsisakymas yra pripažįstamas;
  - c) bet kokios tarnybos, būtinos nepaprastosios padėties ar nelaimių, keliančių pavojų visuomenės egzistavimui ir gerovei, atvejais;
  - d) bet kokio darbo ar tarnybos, kurie yra įprastinių pilietinių pareigų dalis.

5 straipsnis. Teisė į laisvę ir saugumą

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka:

- a) kai asmuo teisėtai kalinamas pagal kompetentingo teismo nuosprendį;
  - b) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas dėl to, kad neįvykdė teismo teisėto sprendimo, arba kai norima garantuoti kokios nors įstatymo numatytos prievolės vykdymą;
  - c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina užkirsti kelią padaryti nusikaltimą, arba manoma, jog asmuo, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti;
  - d) kai nepilnamečiui laisvė atimama pagal teisėtą sprendimą atiduoti jį auklėjimo priežiūrai, arba kai jis teisėtai suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai institucijai;
  - e) kai teisėtai sulaikomi asmenys, galintys platinti užkrečiamąsias ligas, psichiškai nesveiki asmenys, alkoholikai, narkomanai ar valkatos;
  - f) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas dėl to, kad negalėtų be leidimo įvažiuoti į šalį, arba kai pradėtas jo deportavimo ar išdavimo kitai valstybei procesas.
2. Kiekvienam suimtajam turi būti nedelsiant jam suprantama kalba pranešta, dėl ko jis suimtas ir kuo kaltinamas.
  3. Kiekvienas sulaikytasis ar suimtasis pagal šio straipsnio 1 dalies c punkto nuostatas turi būti skubiai pristatytas teisėjui ar kitam pareigūnui, kuriam įstatymas yra suteikęs teisę vykdyti teismines funkcijas, ir turi teisę į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką arba teisę būti paleistam proceso metu. Paleidimas gali būti sąlygojamas garantijų, kad jis atvyks į teismą.
  4. Kiekvienas asmuo, kuriam atimta laisvė jį sulaikius ar suėmus, turi teisę kreiptis į teismą, kad šis greitai priimtų sprendimą dėl sulaikymo ar suėmimo teisėtumo ir, jeigu asmuo kalinamas neteisėtai, nuspręstų jį paleisti.
  5. Kiekvienas asmuo, kuris yra sulaikymo, suėmimo ar kalinimo pažeidžiant šio straipsnio nuostatas auka, turi teisę į nuostolių atlyginimą.

6 straipsnis. Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą

1. Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir bešališkas teismas. Teismo sprendimas paskelbiamas viešai, tačiau demokratinėje visuomenėje moralės, viešosios tvarkos ar valstybės saugumo interesais spaudos atstovams ar visuomenei gali būti neleidžiama dalyvauti per visą procesą ar jo dalį, kai tai reikalinga dėl nepilnamečių ar bylos šalių privataus gyvenimo apsaugos, arba tiek, kiek, teismo nuomone, yra būtina dėl ypatingų aplinkybių, dėl kurių viešumas pakenktų teisingumo interesams.
2. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.
3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:
  - a) būti skubiai ir išsamiai jam suprantama kalba informuotas apie pateikiamo jam kaltinimo pobūdį ir pagrindą;
  - b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai;
  - c) gintis pats arba padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą;
  - d) pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti, ir, kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams;
  - e) nemokamai naudotis vertėjo pagalba, jeigu nesupranta ar nekalba teismo procese vartojama kalba.

7 straipsnis. Nėra bausmės be įstatymo

1. Niekas negali būti nuteistas už veiksmus ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusius valstybės įstatymus arba tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikaltimais. Taip pat negali būti skiriama sunkesnė bausmė negu ta, kuri galėjo būti taikyta nusikaltimo padarymo metu.

2. Šis straipsnis nekliaudo teisti ir nubausti kiekvieną asmenį už kokius nors veiksmus ar neveikimą, kurie jų padarymo metu pagal civilizuotų tautų visuotinai pripažintus bendrus teisės principus buvo laikomi nusikaltimais.

8 straipsnis. Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą

1. Kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.
2. Valstybės institucijos neturi teisės apriboti naudojimosi šiomis teisėmis, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir kai tai būtina demokratinėje visuomenėje valstybės saugumo, visuomenės saugos ar šalies ekonominės gerovės interesams, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, taip pat žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

9 straipsnis. Minties, sąžinės ir religijos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę; ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, laikant pamaldas, atliekant apeigas, praktikuojant tikėjimą ar mokant jo.
2. Laisvė skelbti savo religiją ar tikėjimą gali būti apribojama tik tiek, kiek yra nustatęs įstatymas ir tik kai tai būtina demokratinėje visuomenėje jos saugumo interesams, viešajai tvarkai, žmonių sveikatai ar moralei arba kitų asmenų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

10 straipsnis. Saviraiškos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo nuomonę, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijų netrukdomam ir nepaisant valstybės sienų. Šis straipsnis netrukdo valstybėms licencijuoti radijo, televizijos ar kino įstaigų.
2. Naudojimasis šiomis laisvėmis, kadangi tai yra susijusę ir su pareigomis bei atsakomybe, gali būti priklausomas nuo tam tikrų formalumų, sąlygų, apribojimų ar sankcijų, kurias nustato įstatymas ir kurios demokratinėje visuomenėje yra būtinos valstybės saugumo, teritorinio vientisumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę, taip pat kitų asmenų garbę ar teises, užkirsti kelią įslaptintos informacijos atskleidimui arba užtikrinti teisminės valdžios autoritetą ir bešališkumą.

11 straipsnis. Susirinkimų ir asociacijos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į taikių susirinkimų laisvę, taip pat laisvę jungtis į asociacijas kartu su kitais, įskaitant teisę steigti ir stoti į profesines sąjungas savo interesams ginti.
2. Naudojimuisi šiomis teisėmis netaikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos, kuriuos numato įstatymas ir kurie yra būtini demokratinėje visuomenėje dėl valstybės saugumo ar visuomenės apsaugos, siekiant užkirsti kelią viešosios tvarkos pažeidimams ar nusikaltimams, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę arba kitų asmenų teises ir laisves. Šis straipsnis nekliaudo įvesti teisėtus apribojimus naudojimuisi šiomis teisėmis asmenims, tarnaujantiems ginkluotose pajėgose, policijoje ar valstybės tarnyboje.

12 straipsnis. Teisė į santuoką

Vyras ir moteris, sulaukę santuokinio amžiaus, turi teisę tuoktis ir sukurti šeimą pagal naudojimąsi šia teise reguliuojančius valstybės įstatymus.

13 straipsnis. Teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę

Kiekvienas, kurio teisės ir laisvės, pripažintos šioje Konvencijoje, yra pažeistos, turi teisę pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone kreipdamasis į valstybės instituciją, nepriklausomai nuo to, ar tą pažeidimą padarė asmenys, eidami savo oficialias pareigas.

14 straipsnis. Diskriminacijos uždraudimas

Naudojimasis šioje Konvencijoje pripažintomis teisėmis ir laisvėmis yra užtikrinamas nepriklausomai nuo asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais.

15 straipsnis. Nukrypimas nuo įsipareigojimų nepaprastosios padėties atveju

1. Kilus karui ar esant kitokiai nepaprastai padėčiai, dėl kurių atsiranda grėsmė tautos gyvavimui, kiekviena Aukštoji Susitarančioji Šalis gali nukrypti nuo įsipareigojimų pagal šią Konvenciją, tačiau tik tiek, kiek tai reikalinga dėl susidariusios padėties, ir jei tokios priemonės neprieštarauja kitiems jos įsipareigojimams pagal tarptautinę teisę.

2. Ankstesnė nuostata neleidžia nukrypti nuo įsipareigojimų pagal 2 straipsnį, išskyrus mirties atvejus dėl teisėtų karo veiksmų, taip pat pagal 3 straipsnį, 4 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį.
3. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, besinaudojanti šia teise nukrypti nuo įsipareigojimų, privalo išsamiai informuoti Europos Tarybos Generalinį Sekretorių apie priemones, kurių ji ėmėsi, ir apie tokių priemonių ištakas ir motyvus. Ji taip pat turi informuoti Europos Tarybos Generalinį Sekretorių, nuo kokios datos šios priemonės neteko galios ir Konvencijos nuostatos buvo vėl buvo imtos visapusiškai įgyvendinti.

16 straipsnis. Užsieniečių politinės veiklos suvaržymai

Jokia 10, 11 ir 14 straipsnių nuostata negali būti laikoma kliūtimi Aukštosioms Susitariančioms Šalims taikyti užsieniečių politinės veiklos suvaržymus.

17 straipsnis. Piktnaudžiavimo teisėmis uždraudimas

Jokia šios Konvencijos nuostata negali būti aiškinama kaip suteikianti kuriai nors valstybei, grupei ar asmeniui teisę vykdyti kokią nors veiklą ar atlikti kokį nors veiksmą, kuriais siekiama panaikinti kokias nors šioje Konvencijoje numatytas teises ir laisves ar jas apriboti daugiau nei numatyta šioje Konvencijoje.

18 straipsnis. Teisių apribojimų ribos

Pagal šią Konvenciją joje skelbiamų teisių ir laisvių apribojimai netaikomi jokiais kitais tikslais, išskyrus tuos, kurių siekiant šie apribojimai buvo nustatyti.

II SKYRIUS – EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

19 straipsnis. Teismo įsteigimas

Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi įsipareigojimų, kuriuos Aukštosios Susitariančios Šalys prisiėmė pagal šią Konvenciją ir jos protokolus, įsteigiamas Europos žmogaus teisių teismas (toliau vadinamas Teismu). Jis veikia nuolatos.

20 straipsnis. Teisėjų skaičius

Teismo teisėjų yra tiek, kiek yra Aukštųjų Susitariančių Šalių.

21 straipsnis. Reikalavimai teisėjui

1. Teisėjai yra aukštos moralės ir privalo turėti kvalifikaciją, kurios reikia aukštomis teisminėms pareigoms užimti, arba būti pripažintos kompetencijos teisininkai.
2. Teisėjai Teisme dirba savo vardu.
3. Savo kadencijos metu teisėjai neužsiima jokia veikla, nesuderinama su jų nepriklausomumu, bešališkumu ar pilnalaikių pagrindinių pareigų atlikimo reikalavimais. Visus klausimus dėl šios nuostatos taikymo sprendžia Teismas.

22 straipsnis. Teisėjų rinkimai

1. Teisėjus nuo kiekvienos Aukštosios Susitariančios Šalies renka Parlamentinė Asamblėja dalyvaujančių deputatų balsų dauguma iš trijų kandidatų sąrašo, kurį pareikia Aukštoji Susitarianti Šalis.
2. Tokia pat tvarka Teismo sudėtis papildoma prisijungus naujoms Aukštosioms Susitariančioms Šalims ar atsiradus laisvoms teisėjo pareigoms.

23 straipsnis. Kadencijos laikas

1. Teisėjai renkami šešeriams metams. Jie gali būti pakartotinai išrinkti. Tačiau pusės per pirmuosius rinkimus išrinktų teisėjų kadencija baigiasi po trejų metų.
2. Teisėjus, kurių kadencija baigiasi po pirmų trejų metų, traukiant burtus iš karto po pirmųjų rinkimų renka Europos Tarybos Generalinis Sekretorius.
3. Siekdama kiek tai įmanoma užtikrinti, kad pusės teisėjų kadencija būtų atnaujinta kas treji metai, prieš rengdama paskesnius rinkimus Parlamentinė Asamblėja gali nutarti, kad vieno ar keleto renkamų teisėjų kadencija truks ne šešerius metus, tačiau nebus ilgesnė kaip devynerių ir nebus trumpesnė kaip trejų metų.
4. Parlamentinei Asamblėjai pagal ankstesnę šio straipsnio dalį nustatant daugiau nei vieną teisėjo kadenciją, kadencijas traukiant burtus iš karto po rinkimų nustato Europos Tarybos Generalinis Sekretorius.
5. Teisėjas, išrinktas pakeisti teisėją, kurio kadencija nepasibaigusi, savo pirmtako pareigas eina likusį šios kadencijos laiką.

6. Teisėjų kadencija baigiasi jiems sukakus 70 metų.
7. Teisėjai užima pareigas tol, kol nėra pakeisti. Tačiau ir tokiu atveju jie toliau nagrinėja jau pradėtas bylas.

24 straipsnis. Atleidimas iš pareigų

Teisėjas negali būti atleistas iš savo pareigų, nebent kiti teisėjai dviejų trečdalių balsų dauguma nuspręstų, kad jis nebeatitinka keliamų reikalavimų.

25 straipsnis. Kanceliarija ir teisės referentai

Teismas turi savo kanceliariją, kurios funkcijas ir struktūrą nustato Teismo reglamentas. Teismui padeda teisės referentai.

26 straipsnis. Plenariniai Teismo posėdžiai

Plenariniuose posėdžiuose Teismas:

- a) trejų metų kadencijai renka savo pirmininką ir vieną ar du jo pavaduotojus, kurie gali būti perrenkami;
- b) tam tikram laikui steigia kolegijas;
- c) renka kolegijų pirmininkus, kurie gali būti perrenkami;
- d) priima Teismo reglamentą;
- e) renka Teismo sekretorių ir vieną ar daugiau jo pavaduotojų.

27 straipsnis. Komitetai, kolegijos ir Didžioji kolegija

1. Teismui pateiktas bylas nagrinėja trijų teisėjų komitetai, septynių teisėjų kolegijos ir septyniolikos teisėjų Didžioji kolegija. Teismo kolegijos tam tikram laikui steigia komitetus.
2. Nagrinėjant bylą kolegijos ar Didžiosios kolegijos posėdyje *ex officio* dalyvauja teisėjas, išrinktas nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančios Šalies, arba, jeigu tokio nėra ar jis negali posėdžiauti, jo pasirinktas asmuo, kuris dalyvauja teisėjo teisėmis.
3. Į Didžiosios kolegijos sudėtį taip pat įeina Teismo pirmininkas, jo pavaduotojai, kolegijų pirmininkai ir kiti teisėjai, parinkti pagal Teismo

reglamentą. Kai byla perduodama Didžiajai kolegijai pagal 43 straipsnį, nė vienas sprendimą priėmusios kolegijos sudėtyje buvęs teisėjas negali dalyvauti Didžiosios kolegijos posėdyje, išskyrus tos kolegijos pirmininką bei teisėją, posėdžiavusį nuo byloje dalyvaujančios Aukštosios Susitariančios Šalies.

28 straipsnis. Pareiškimų paskelbimas nepriimtinais komitetuose

Pagal 34 straipsnį pateiktą individualią peticiją komitetas gali vienbalsiai paskelbti nepriimtina arba išbraukti jį iš bylų sąrašo, jei toks nutarimas gali būti priimtas be tolesnio tyrimo. Šis nutarimas yra galutinis.

29 straipsnis. Kolegijų nutarimai dėl pareiškimų priimtumo ir esmės

1. Jei joks nutarimas pagal 28 straipsnį nepriimamas, kolegija sprendžia dėl individualių peticijų, pateiktų pagal 34 straipsnį, priimtumo ir esmės.
2. Kolegija sprendžia dėl tarpvalstybinių peticijų, pateiktų pagal 33 straipsnį, priimtumo ir esmės.
3. Nutarimas dėl priimtumo priimamas atskirai, tačiau išimtinai atvejais Teismas gali nuspręsti ir kitaip.

30 straipsnis. Bylos perleidimas Didžiajai kolegijai

Kai kolegijos turima byla kelia sudėtingą Konvencijos ar jos protokolų aiškinimo klausimą, arba kai klausimo svarstymas kolegijoje gali sąlygoti nesuderinamą su ankstesniu Teismo sprendimu rezultatą, bet kuriuo metu iki sprendimo priėmimo kolegija gali nutarti perleisti bylą Didžiajai kolegijai, jei bylos šalys tam neprieštarauja.**31 straipsnis. Didžiosios kolegijos įgaliojimai**

Didžioji kolegija savo posėdžiuose:

- a) priima sprendimus dėl pareiškimų, pateiktų pagal 33 arba 34 straipsnius, kai kolegija perleidžia bylą pagal 30 straipsnį, arba kai byla jai perduodama svarstyti pagal 43 straipsnį; ir
- b) svarsto prašymus pateikti konsultacinę išvadą pagal 47 straipsnį.

32 straipsnis. Teismo jurisdikcija

1. Teismo jurisdikcija apima visus šios Konvencijos ir jos protokolų aiškinimo bei taikymo klausimus, kurie jam pateikiami pagal 33, 34 ir 47 straipsnius.
2. Kilus ginčui dėl Teismo jurisdikcijos, Teismas pats jį išsprendžia.

33 straipsnis. Tarpvalstybinės bylos

Kiekviena Aukštoji Susitariačioji Šalis gali kreiptis į Teismą dėl kiekvieno, jos manymu, kitos Aukštosios Susitariančios Šalies padaryto Konvencijos ir jos protokolų nuostatų pažeidimo.

34 straipsnis. Individualios peticijos

Kiekvienas fizinis asmuo, nevyriausybines organizacijos ar grupės asmenų, teigiantys, kad jie yra vienos iš Aukštųjų Susitariančių Šalių padaryto Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintų teisių pažeidimo auka, gali pateikti Teismui individualią peticiją. Aukštosios Susitariančios Šalys įsipareigoja niekaip netrukdyti veiksmingai pasinaudoti šia teise.

35 straipsnis. Priimtumo sąlygos

1. Teismas gali priimti bylą nagrinėti tik po to, kai pagal visuotinai pripažintus tarptautinės teisės principus buvo panaudotos viso valstybės vidaus teisinės gynybos priemonės, ir ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai buvo priimtas galutinis sprendimas pačioje valstybės.
2. Teismas nepriims nagrinėti pagal 34 straipsnį pateiktos peticijos, jei ši yra:
  - a) anoniminė; arba
  - b) pagal savo esmę tokia pati, kurią Teismas jau svarstė arba kuri jau buvo perduota kitai tarptautinei tyrimo ar ginčo sprendimo institucijai ir jeigu peticijoje nėra jokių bylai reikšmingų naujų duomenų.
3. Teismas paskelbs nepriimtina kiekvieną pagal 34 straipsnį pateiktą peticiją, jeigu manys, kad ta peticija nesuderinama su Konvencijos ir jos protokolų nuostatomis, yra aiškiai nepagrįsta arba pateikta piktaudžiaujant peticijos teise.

4. Teismas atmes kiekvieną jam pateiktą peticiją, jeigu manys ją esant nepriimtina pagal šį straipsnį. Toks sprendimas gali būti priimtas bet kurioje proceso stadijoje.

36 straipsnis. Trečiosios šalies dalyvavimas

1. Aukštoji Susitariančioji Šalis, kurios pilietis yra peticijos pateikėjas, kolegijai ar Didžiajai kolegijai paskirtoje byloje, turi teisę pateikti raštiškas pastabas ir dalyvauti viešame bylos svarstyme.
2. Teismo pirmininkas, kad teisingumas būtų įgyvendintas, gali paprašyti bet kurią, su byla nesusijusią, Aukštąją susitariančią šalį arba bet kokį kitą suinteresuotą asmenį, kuris nėra pareiškėjas byloje, raštiškai pateikti savo pastabas arba leisti dalyvauti viešame bylos svarstyme.

37 straipsnis. Peticijos išbraukimas iš sąrašo

1. Teismas gali kiekvienoje proceso stadijoje nutarti išbraukti peticiją iš savo bylų sąrašo, kai aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad:
  - a) pareiškėjas nebeketina palaikyti savo peticijos; arba
  - b) klausimas yra išspręstas; arba
  - c) dėl kokios nors kitos Teismo nustatytos priežasties nėra pagrindo toliau tirti peticiją.

Tačiau Teismas toliau nagrinės peticiją, jeigu tai reikalalinga gerbiant Konvencijoje ir jos protokoluose įtvirtintų žmogaus teises.

2. Teismas gali nutarti vėl įrašyti peticiją į savo bylų sąrašą, jeigu mano, kad aplinkybės tai pateisina.

38 straipsnis. Bylos nagrinėjimas ir taikaus susitarimo procesas

1. Jeigu Teismas paskelbia jam pateiktą peticiją priimtina, jis:
  - a) kartu su šalių atstovais tęsia bylos nagrinėjimą, o prireikus imasi tyrimo, kurio veiksmingam vykdymui suinteresuotos valstybės privalo sudaryti visas reikiamas sąlygas;
  - b) pareiškia esąs pasirengęs suteikti suinteresuotoms šalims paslaugas, kad byloje, laikantis Konvencijoje ir jos protokoluose apibrėžtų žmogaus teisių, būtų pasiektas taikus susitarimas.

2. 1 dalies b punkte nurodytas procesas yra įslaptintas.

39 straipsnis. Taikaus susitarimo pasiekimas

Jeigu pavyksta pasiekti taikų susitarimą, Teismas išbraukia peticiją iš bylų sąrašo priimdamas sprendimą, kuriame glaustai išdėstomi faktai ir pasiektas susitarimas.

40 straipsnis. Viešas bylos svarstymas ir susipažinimas su dokumentais

1. Viešas bylos svarstymas yra prieinamas plačiai visuomenei, išskyrus išimtines aplinkybes, kuriomis Teismas nuspręstų kitaip.
2. Visuomenė gali susipažinti su Kanceliarijai pateiktais dokumentais, išskyrus tuos atvejus, jeigu Teismo pirmininkas nuspręš kitaip.

41 straipsnis. Teisingas atlyginimas

Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir, jeigu Aukščiausios Susitariančios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.

42 straipsnis. Kolegijų sprendimai

Kolegijų sprendimai tampa galutiniais pagal 44 straipsnio 2 dalies nuostatas.

43 straipsnis. Bylos perdavimas svarstyti Didžiajai kolegijai

1. Per tris mėnesius nuo kolegijos sprendimo priėmimo dienos išimtiniais atvejais kiekviena bylos šalis gali prašyti bylą perduoti svarstyti Didžiajai kolegijai.
2. Penkių Didžiosios kolegijos teisėjų komisija patenkina tokį prašymą, jeigu byloje keliamas sudėtingas Konvencijos ar jos protokolų aiškinimo ar taikymo klausimas arba rimta visuotinės svarbos problema.
3. Jei Komisija patenkina prašymą, Didžioji kolegija išsprendžia bylą priimdama joje sprendimą.

44 straipsnis. Galutiniai sprendimai

1. Didžiosios kolegijos sprendimas yra galutinis.

2. Kolegijos sprendimas tampa galutiniu:
  - a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai kolegijai; ar
  - b) praėjus trimis mėnesiams nuo sprendimo priėmimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai kolegijai; ar
  - c) Didžiosios kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį.

3. Galutinis sprendimas yra paskelbiamas viešai.

45 straipsnis. Sprendimų ir nutarimų motyvavimas

1. Sprendimai ir nutarimai dėl priimtumo ar nepriimtumo yra motyvuojami.
2. Jei sprendimas visiškai ar iš dalies neišreiškia vieningos teisėjų nuomonės, kiekvienas teisėjas turi teisę pateikti savo atskirą nuomonę.

46 straipsnis. Sprendimų privalomumas ir jų vykdymas

1. Aukštosios Susitariančios Šalys įsipareigoja vykdyti galutinį Teismo sprendimą kiekvienoje byloje, kurioje jos dalyvauja šalių teisėmis.
2. Galutinis Teismo sprendimas siunčiamas Ministrų Komitetui, kuris prižiūri jo vykdymą.

47 straipsnis. Konsultacinė išvada

1. Ministrų Komiteto prašymu Teismas gali pateikti konsultacines išvadas dėl Konvencijos ir jos protokolų nuostatų aiškinimo klausimų.
2. Tokia išvada negali būti pateikta Konvencijos I skyriuje ir jos protokoluose apibrėžtų teisių ar laisvių turinio arba taikymo srities ar kokiais kitais klausimais, kuriuos Teismas ar Ministrų Komitetas galėtų svarstyti dėl bet kokios pagal Konvenciją pateiktos peticijos.
3. Ministrų Komiteto sprendimai prašyti Teismo konsultacinės išvados priimami įgaliotų dalyvauti Komitete atstovų balsų dauguma.

48 straipsnis. Teismo kompetencija konsultuoti

Teismas sprendžia, ar Ministrų Komiteto prašymas pateikti konsultacinę išvadą pagal 47 straipsnį priklauso jo kompetencijai.

49 straipsnis. Konsultacinių išvadų motyvavimas

1. Teismo konsultacinės išvados motyvuojamos.
2. Jei konsultacinės išvados visiškai ar iš dalies neišreiškia vieningos teisėjų nuomonės, kiekvienas teisėjas turi teisę pateikti atskirą nuomonę.
3. Teismo priimtos konsultacinės išvados pateikiamos Ministrų Komitetui.

50 straipsnis. Teismo išlaidos

Teismo išlaidas atlygina Europos Taryba.

51 straipsnis. Teisėjų privilegijos ir imunitetai

Vykdydami savo funkcijas teisėjai turi teisę naudotis privilegijomis ir imunitetais, numatytais Europos Tarybos statuto 40 straipsnyje ir pagal jo nuostatas sudarytuose susitarimuose.

III SKYRIUS – ĮVAIRIOS NUOSTATOS

52 straipsnis. Generalinio Sekretoriaus paklausimai

Europos Tarybos Generalinio Sekretoriaus prašymu kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis turi pateikti paaiškinimus dėl to, kaip jos įstatymai užtikrina veiksmingą visų šios Konvencijos nuostatų įgyvendinimą.

53 straipsnis. Pripažintų žmogaus teisių apsauga

Jokia šios Konvencijos nuostata negali būti suprantama kaip ribojanti kokias nors žmogaus teises ir pagrindines laisves, įtvirtintas pagal kurios nors Aukštosios Susitariančios Šalies įstatymus ar bet koki kitą jos sudarytą tarptautinį susitarimą.

54 straipsnis. Ministrų Komiteto galios

Jokia šios Konvencijos nuostata neriboja Ministrų Komiteto galių, kurias jam suteikė Europos Tarybos statutas.

55 straipsnis. Kitų ginčo sprendimo priemonių atsisakymas

Aukštosios Susitariančios Šalys susitaria, kad, išskyrus specialaus susitarimo atvejį, jos nesinaudos jų tarpusavio santykiuose galiojančiomis sutartimis, susitarimais ar deklaracijomis tam, kad peticijomis, kitokiomis priemonėmis, kurios nenumatytos šioje Konvencijoje, spręstų dėl šios Konvencijos aiškinimo ar taikymo kilusį ginčą.

56 straipsnis. Galiojimas teritorijos atžvilgiu

1. Ratifikuodama Konvenciją arba kada nors vėliau kiekviena valstybė gali pareikšti, apie tai raštu pranešdama Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, kad pagal šio straipsnio 4 dalį Konvencija taikoma visose ar kai kuriose teritorijose, už kurių tarptautinius santykius ji yra atsakinga.
2. Konvencija šiame pranešime nurodytoje teritorijoje ar teritorijose įsigalios trisdešimtą dieną po to, kai Europos Tarybos Generalinis Sekretorius bus gavęs tą pranešimą.
3. Šios Konvencijos nuostatos tokiose teritorijose taikomos jas tinkamai suderinus su tos šalies galiojančiais įstatymais.
4. Kiekviena valstybė, padariusi pranešimą pagal šio straipsnio 1 dalį, bet kada vėliau gali kurios vienos ar kelių pareiškime minimų teritorijų vardu pareikšti, kad pripažįsta Teismo kompetenciją nagrinėti fizinių asmenų, nevyriausybinių organizacijų ar privačių asmenų grupių peticijas, pateiktas pagal Konvencijos 34 straipsnį.

57 straipsnis. Išlygos

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama šią Konvenciją arba deponuodama ratifikacinius raštus, gali padaryti išlygą dėl tam tikros Konvencijos nuostatos, jei kuris nors tuo metu jos teritorijoje galiojantis įstatymas neatitinka tos nuostatos. Bendro pobūdžio išlygos pagal šį straipsnį neleidžiamos.
2. Kiekvienoje pagal šį straipsnį padarytoje išlygoje glaustai išdėstytomas atitinkamas įstatymas.

58 straipsnis. Denonsavimas

1. Aukštoji Susitariančioji Šalis gali denonsuoti šią Konvenciją tik praėjus penkeriems metams nuo tos dienos, kai ji tapo jos dalyve, ir praėjus šešiesiems mėnesiams po pranešimo išsiuntimo Europos Tarybos

Generaliniam Sekretoriui, kuris apie tai praneša kitoms Aukštosioms Susitariančioms Šalims.

2. Toks denonsavimas neatleidžia Aukštosios Susitariančios Šalies nuo jos įsipareigojimų pagal šią Konvenciją dėl kiekvieno akto, kuris galėtų tokius įsipareigojimus pažeisti ir kuris galėjo būti padarytas iki denonsavimo įsigaliojimo.
3. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, kuri nebebus Europos Tarybos nare, tomis pačiomis sąlygomis nebebus ir šios Konvencijos šalimi.
4. Pagal ankstesnių dalių nuostatas Konvencija gali būti denonsuota kiekvienos teritorijos, kurioje ji veikė pagal 56 straipsnio nuostatas, atžvilgiu.

59 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas

1. Šią Konvenciją gali pasirašyti Europos Tarybos narės. Ji turi būti ratifikuojama. Ratifikaciniai raštai deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.
2. Ši Konvencija įsigalios deponavus dešimtąjį ratifikacinį raštą.
3. Toms valstybėms, kurios šią Konvenciją ratifikuos vėliau, ji įsigalios joms deponavus savo ratifikacinius raštus.
4. Europos Tarybos Generalinis Sekretorius praneš visoms Europos Tarybos narėms apie Konvencijos įsigaliojimą, apie ją ratifikavusias valstybes ir apie vėliau gautus ratifikacinius raštus.

Sudaryta 1950 metų lapkričio 4 dieną Romoje anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis Sekretorius kiekvienai signatarei siunčia patvirtintą nuorašą.

**Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių
apsaugos konvencijos
Protokolas Nr. 1**

Paryžius 20.03.1952

Šio protokolo signatarių, Europos Tarybos narių, vyriausybės,

pasiryžusios imtis visų priemonių, kad bendromis pastangomis užtikrintų tam tikras teises ir laisves, ne tik tas, kurios jau įtrauktos į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau vadinamos Konvencija), pasirašytos 1950 metų lapkričio 4 dieną Romoje, I skyrių,

susitarė:

1 straipsnis. Nuosavybės apsauga

Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš niekieno negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tikrai įstatymo numatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais.

Tačiau ankstesnės nuostatos jokia būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba, kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.

2 straipsnis. Teisė į mokslą

Niekam neturi būti atimta teisė į mokslą. Valstybė, rūpindamasi švietimu ir mokymu, įsipareigoja gerbti tėvų teisę laisvai parinkti savo vaikams švietimą ir mokymą pagal savo religinius ir filosofinius įsitikinimus.

3 straipsnis. Teisė į laisvus rinkimus

Aukštosios Susitariančios Šalys įsipareigoja pagrįstais terminais organizuoti laisvus rinkimus, slaptai balsuojant, sudarydamos tokias sąlygas, kurios garantuotų žmonių nuomonės išraiškos laisvę renkant įstatymų leidybos institucijas.

4 straipsnis. Galiojimas teritorijos atžvilgiu

Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, pasirašydama ir ratifikuodama šį Protokolą arba bet kada vėliau, gali pateikti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pareiškimą, kuriame būtų nurodyta, kiek ji įsipareigoja taikyti šio Protokolo nuostatas nurodytose teritorijose, už kurių tarptautinius santykius ji atsakinga.

Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, pateikusi pareiškimą pagal ankstesnę pastraipą, gali kartas nuo karto pateikti naują pareiškimą, pakiečiantį ankstesnio pareiškimo sąlygas arba nutraukiantį šio Protokolo nuostatų taikymą kurioje nors teritorijoje.

Pareiškimas, pateiktas pagal šį straipsnį, bus laikomas padarytu pagal Konvencijos 56 straipsnio 1 dalį.

5 straipsnis. Ryšys su Konvencija

Aukštosios Susitariančios Šalys šio Protokolo 1, 2, 3, ir 4 straipsnius laikys papildomais Konvencijos straipsniais ir atitinkamai taikys visas Konvencijos nuostatas.

6 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas

Šį protokolą gali pasirašyti Europos Tarybos narės, Konvencijos signatarės; jis bus ratifikuotas kartu su Konvencija arba ją jau ratifikavus. Jis įsigalios, deponavus dešimtąjį ratifikacinį raštą. Toms valstybėms, kurios Protokolą ratifikuos vėliau, jis įsigalios nuo ratifikacinių raštų deponavimo dienos.

Ratifikaciniai raštai deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, kuris praneš visoms valstybėms narėms, kokios valstybės ratifikavo šį Protokolą.

Sudaryta 1952 metų kovo 20 dieną Paryžiuje anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis Sekretorius kiekvienos signatarės vyriausybei siunčia patvirtintą jo nuorašą.

**Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių
apsaugos konvencijos
Protokolas Nr. 4, užtikrinantis tam tikras
teises ir laisves, ne tik tas, kurios jau
įtvirtintos Konvencijoje
ir jos Protokole Nr. 1**

Strasbūras, 16.09.1963

Šio protokolo signatarių, Europos Tarybos narių, vyriausybės,

pasiryžusios imtis priemonių, kad bendromis pastangomis užtikrintų tam tikras teises ir laisves, ne tik tas, kurios jau įtrauktos į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau vadinamos Konvencija), pasirašytos 1950 metų lapkričio 4 dieną Romoje, I skyrių ir Konvencijos pirmojo Protokolo, pasirašyto 1952 metų kovo 20 dieną Paryžiuje, 1 - 3 straipsnius,

susitarė:

1 straipsnis. Įkalinimo dėl skolos uždraudimas

Niekam negali būti atimta laisvė vien todėl, kad jis neįstengia įvykdyti kokios nors sutartinės prievolės.

2 straipsnis. Judėjimo laisvė

1. Kiekvienas asmuo, teisėtai esantis valstybės teritorijoje, turi teisę joje laisvai judėti ir laisvę pasirinkti gyvenamąją vietą.
2. Kiekvienas asmuo turi teisę išvažiuoti iš bet kurios šalies, taip pat ir iš savosios.
3. Šioms teisėms įgyvendinti negali būti taikomi jokie apribojimai, išskyrus tuos, kuriuos numato įstatymas ir kurių demokratinėje visuomenėje reikia valstybės ar visuomenės saugai, viešajai tvarkai palaikyti, užkirsti kelią nusikalstamumui, apsaugoti žmonių sveikatą ar moralę arba kitų asmenų teises ir laisves.
4. Pirmoje dalyje nurodytos teisės pagal įstatymą gali būti apribotos atskirose srityse, jei tai pateisina demokratinės visuomenės viešieji interesai.

3 straipsnis. Draudimas išsiųsti piliečius

1. Niekas negali būti ištremtas, imantis individualių ar kolektyvinių priemonių iš teritorijos tos valstybės, kurios pilietis jis yra.
2. Niekam negali būti atimta teisė atvykti į teritoriją tos valstybės, kurios pilietis jis yra.

4 straipsnis. Draudimas kolektyviai išsiųsti užsieniečius

Kolektyviai išsiųsti užsieniečius yra draudžiama.

5 straipsnis. Galiojimas teritorijos atžvilgiu

1. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, pasirašydama ar ratifikuodama šį Protokolą arba bet kada vėliau, gali pateikti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pareiškimą, nurodydama kokiu mastu ji įsipareigoja šio Protokolo nuostatas taikyti tose pareiškime nurodytose teritorijose, už kurių tarptautinius santykius ji yra atsakinga.
2. Kiekviena Aukštoji Susitariančioji Šalis, pateikusi pareiškimą pagal ankstesnę šio straipsnio dalį, gali kartas nuo karto pateikti naują pareiškimą, pakeičiantį ankstesnio pareiškimo sąlygas arba nutraukiantį šio Protokolo nuostatų taikymą kurioje nors teritorijoje.
3. Pareiškimas, pateiktas pagal šį straipsnį, bus laikomas pateiktu pagal Konvencijos 56 straipsnio 1 dalį.
4. Kiekvienos valstybės teritorija, kurioje šis Protokolas taikomas pagal tos valstybės ratifikacinius raštus ar jo pripažinimo dokumentus, ir kiekviena teritorija, kurioje Protokolas taikomas tai valstybei pateikus pareiškimą pagal šį straipsnį, yra laikomos savarankiškomis teritorijomis, taikant 2 ir 3 straipsnius tai valstybės teritorijai.
5. Kiekviena valstybė, padariusi pareiškimą pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis, bet kada vėliau gali vienos ar kelių pareiškime minimų teritorijų vardu pareikšti, kad pripažįsta Teismo kompetenciją nagrinėti asmenų, nevyriausybinių organizacijų ar asmenų grupių peticijas, pateiktas pagal Konvencijos 34 straipsnį, dėl visų ar kai kurių 1 - 4 šio Protokolo straipsnių.

6 straipsnis. Ryšys su Konvencija

Aukštosios Susitariančios Šalys šio Protokolo 1 - 5 straipsnius laikys papildomais Konvencijos straipsniais ir atitinkamai taikys visas Konvencijos nuostatas.

7 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas

1. Šį Protokolą gali pasirašyti Europos Tarybos narėms, Konvencijos signatarėms; jis bus ratifikuotas kartu su Konvencija arba ją jau ratifikavus. Jis įsigalios, deponavus penktąjį ratifikacinį raštą. Toms valstybėms, kurios ratifikuos Protokolą vėliau, jis įsigalios nuo ratifikacinių raštų deponavimo datos.
2. Ratifikaciniai raštai deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui, kuris praneš valstybėms narėms apie tai, kokios šalys ratifikavo šį Protokolą.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti savo vyriausybių atitinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

Sudaryta 1963 metų rugsėjo 16 dieną Strasbūre anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis Sekretorius siunčia kiekvienai valstybei signatarei patvirtintą jo nuorašą.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolas Nr. 6 dėl mirties bausmės panaikinimo

Strasbūras, 28.04.1983

Valstybės, Europos Tarybos narės, šio Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau vadinamos Konvencija), pasirašytos 1950 metų lapkričio 4 dienų, Protokolo signatarės,

būdamos įsitikinusios, kad daugelyje valstybių, Europos Tarybos narių, vykstantys pokyčiai išreiškia bendrą tendenciją, palankią mirties bausmei panaikinti,

susitarė:

1 straipsnis. Mirties bausmės panaikinimas

Mirties bausmė panaikinama. Niekas negali būti nuteistas mirties bausme, ir ji niekam nevykdoma.

2 straipsnis. Mirties bausmė karo metu

Valstybė turi teisę savo įstatymuose numatyti mirties bausmę už veiksmus karo arba neišvengiamo pavojaus kilti karui metu; tokia bausmė gali būti taikoma tik įstatymų numatytais atvejais ir pagal jų nuostatas. Atitinkama valstybė privalo pranešti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui minėtų įstatymų nuostatas dėl mirties bausmės.

3 straipsnis. Nukrypimo nuo įsipareigojimų uždraudimas

Neleidžiama nukrypti nuo šio Protokolo nuostatų remiantis Konvencijos 15 straipsniu.

4 straipsnis. Išlygų uždraudimas

Dėl šio Protokolo nuostatų negali būti jokių išlygų pagal Konvencijos 54 straipsnį.

5 straipsnis. Galiojimas teritorijos atžvilgiu

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama arba deponuodama ratifikacinius raštus, priėmimo arba patvirtinimo dokumentus, gali nurodyti vieną ar kelias teritorijas, kuriose bus taikomos šio Protokolo nuostatos.
2. Kiekviena valstybė vėliau bet kuriuo metu gali pateikti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pareiškimą, kuriame būtų nurodyta, jog šis Protokolas dar taikomas kurioje nors kitoje nurodytoje teritorijoje. Protokolas toje teritorijoje įsigalioja pirmąją kito mėnesio dieną nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna tokį pareiškimą.
3. Kiekvienas pareiškimas dėl jame nurodytos kokios nors teritorijos, pateiktas pagal dvi ankstesnes šio straipsnio dalis, gali būti atšauktas informuojant apie tai Generalinį Sekretorių. Atšaukimas įsigalioja pirmąją kito mėnesio dieną nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna pranešimą.

6 straipsnis. Ryšys su Konvencija

Valstybės dalyvės laikys šio Protokolo 1 - 5 straipsnius Konvencijos papildomais straipsniais, ir atitinkamai taikys visas Konvencijos nuostatas.

7 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas

Šį protokolą gali pasirašyti valstybės, Europos Tarybos narės, Konvencijos signatarės. Jis gali būti ratifikuotas, priimtas, patvirtintas. Valstybė, Europos Tarybos narė, negali šio Protokolo ratifikuoti, priimti ar patvirtinti, jei kartu ar anksčiau neratifikavo Konvencijos. Protokolo ratifikaciniai raštai, priėmimo ar patvirtinimo dokumentai, deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

8 straipsnis. Įsigaliojimas

1. Šis Protokolas įsigalioja pirmąją kito mėnesio dieną nuo tos dienos, kai penkios valstybės, Europos Tarybos narės, pareiškia sutinkančios prisijungti prie Protokolo pagal 7 straipsnio nuostatas.
2. Kiekvienos valstybės narės, kuri vėliau pareiškia sutikimą prisijungti prie protokolo, atžvilgiu Protokolas įsigalios pirmąją kito mėnesio dieną nuo tos dienos, kai buvo deponuoti ratifikaciniai raštai, priėmimo ar patvirtinimo dokumentai.

9 straipsnis. Deponavimas

Europos Tarybos Generalinis Sekretorius praneš valstybėms narėms apie:

- a) kiekvieną pasirašymą;
- b) kiekvieno ratifikacinio rašto, priėmimo ar patvirtinimo dokumento deponavimą;
- c) kiekvieną šio Protokolo įsigaliojimo datą pagal jo 5 ir 8 straipsnius;
- d) kiekvieną kitą aktą, pareiškimą ar pranešimą, susijusį su šiuo Protokolu.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti savo valstybių atitinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

Sudaryta 1983 metų balandžio 28 dieną Strasbūre anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis Sekretorius kiekvienai valstybei, Europos Tarybos narei, siunčia patvirtintą jo nuorašą.

**Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių
apsaugos konvencijos
Protokolas Nr. 7**

Strasbūras, 22.11.1984

Valstybės, Europos Tarybos narės, šio Protokolo signatarės,

pasiryžusios imtis visų priemonių, kad bendromis jėgomis užtikrintų tam tikras teises ir laisves, numatytas Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau vadinamoje Konvencija), pasirašytoje 1950 metų lapkričio 4 dieną Romoje,

susitarė:

1 straipsnis. Procedūrinės garantijos užsieniečių išsiuntimo atveju

1. Užsienietis, teisėtai gyvenantis valstybės teritorijoje, gali būti išsiųstas tik vykdant pagal įstatymą priimtą sprendimą; jam leidžiama:
  - a) pateikti argumentus, prieštaraujančius jo išsiuntimui;
  - b) reikalauti, kad jo byla būtų peržiūrėta; ir
  - c) dėl to reikalauti, kad būtų pristatytas kompetentingai institucijai arba tokios institucijos specialiai paskirtiems vienam ar keliems asmenims.
2. Užsienietis gali būti išsiųstas iš šalies neįvykdžius šio straipsnio 1 dalies a), b) ir c) punktuose numatytų nuostatų tada, kai šis išsiuntimas yra būtinas viešajai tvarkai palaikyti ar valstybės saugumo sumetimais.

**2 straipsnis. Teisė apskūsti antrosios instancijos teismui
sprendimus baudžiamosiose bylose**

1. Kiekvienas asmuo, teismo nuteistas už nusikaltimą, turi teisę reikalauti, kad jo apkaltinamasis nuosprendis ar bausmė būtų peržiūrėti aukštesnės teisminės instancijos. Šios teisės įgyvendinimą, taip pat šio naudojimosi pagrindus nustato įstatymas.

2. Lengvesnių nusikaltimų atvejais šiai teisei gali būti taikomos išimtys, jei tai numatyta įstatymo arba jei asmuo pirmojoje instancijoje buvo nuteistas aukštesnės instancijos teismo, arba jei jis buvo pripažintas kaltu ir nuteistas išnagrinėjus skundą dėl jo išteisinimo.

3 straipsnis. Žalos atlyginimas dėl klaidingo nuosprendžio

Jeigu asmuo galutiniu nuosprendžiu nuteisiamas už nusikaltimą, o vėliau nuosprendis panaikinamas arba asmuo išteisinamas dėl to, kad koks nors naujas ar naujai paaiškėjęs faktas neginčijamai rodo, kad teismas padarė klaidą, tai asmeniui, atlikus bausmę pagal šį nuosprendį, išmokama kompensacija pagal įstatymą arba praktiką, galiojančią toje valstybėje, jeigu nebus įrodyta, kad minėtas nežinomas faktas atitinkamu laiku nebuvo išaiškintas tik arba iš dalies dėl to asmens kaltės.

4 straipsnis. Teisė nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą

1. Niekas negali būti antrą kartą persekiojamas ar baudžiamas tos pačios valstybės institucijų už nusikaltimą, dėl kurio jis jau buvo išteisintas arba nuteistas galutiniu nuosprendžiu pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą.
2. Ankstesnės dalies nuostatos nedraudžia atnaujinti bylos proceso pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą tuo atveju, kai iškyla nauji ar naujai paaiškėję faktai, ar nustatomos esminės ankstesnio proceso klaidos, galėjusios turėti reikšmės bylos baigčiai.
3. Neleidžiama nukrypti nuo šio straipsnio įsipareigojimų remiantis Konvencijos 15 straipsniu.

5 straipsnis. Sutuoktinių lygybė

Sutuoktiniai turi lygias civilinės teisės pobūdžio teises ir atsakomybę tarpusavio santykiuose bei santykiuose su savo vaikais tiek santuokos sudarymo bei jos tašos, tiek jos nutraukimo atveju. Šis straipsnis netrukdo valstybėms imtis tokių priemonių, kokios yra būtinos vaikų interesams ginti.

6 straipsnis. Galiojimas teritorijos atžvilgiu

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama arba deponuodama ratifikacinius raštus, priėmimo ar patvirtinimo dokumentus, gali nurodyti vieną ar kelias teritorijas, kur bus taikomos šio Protokolo nuostatos, kartu nurodydama priemones, įpareigojančias šias nuostatas įgyvendinti vienoje ar keliose teritorijose.
2. Kiekviena valstybė vėliau bet kuriuo metu gali pateikti Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui pareiškimą, kuriame būtų nurodyta, jog šis protokolas dar taikomas kokioje nors kitoje, jame nurodytoje teritorijoje. Protokolas šioje teritorijoje įsigalioja pirmąją kito mėnesio dieną praėjus dviems mėnesiams nuo tos dienos, kai pareiškimas buvo įteiktas Generaliniam Sekretoriui.
3. Kiekvienas pareiškimas, pateiktas pagal dvi ankstesnes dalis dėl jame nurodytos teritorijos, gali būti atšauktas arba pakeistas informuojant apie tai Europos Tarybos Generalinį Sekretorių. Atšaukimas arba pakeitimas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus dviems mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna pareiškimą.
4. Pareiškimas, įteiktas pagal šį straipsnį, bus laikomas pateiktu pagal Konvencijos 56 straipsnio 1 dalį.
5. Kiekvienos valstybės teritorija, kurioje ji šį Protokolą taiko, remdamasi jo ratifikaciniais raštais, priėmimo ar patvirtinimo dokumentais, ir kiekviena teritorija, kurioje Protokolas taikomas pagal tos valstybės paduotą pareiškimą remiantis šiuo straipsniu, gali būti laikomos atskiromis teritorijomis, nurodytomis 1 straipsnyje.

7 straipsnis. Ryšys su Konvencija

Valstybės dalyvės šio Protokolo 1 - 6 straipsnius laikys papildomais Konvencijos straipsniais, ir atitinkamai taikys visas Konvencijos nuostatas.

8 straipsnis. Pasirašymas ir ratifikavimas

Šis protokolas atviras pasirašyti valstybėms, Europos Tarybos narėms, Konvencijos signatarėms. Jis bus ratifikuotas, priimtas ar patvirtintas. Valstybė, Europos Tarybos narė, negali šio protokolo ratifikuoti, priimti ar patvirtinti, jei kartu ar anksčiau neratifikavo pačios Konvencijos. Protokolo ratifikaciniai raštai, priėmimo ar patvirtinimo dokumentai, deponuojami Europos Tarybos Generaliniam Sekretoriui.

9 straipsnis. Įsigaliojimas

1. Šis Protokolas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus dviems mėnesiams nuo tos dienos, kai septynios valstybės, Europos Tarybos narės, pareikš, jog sutinka vadovautis Protokolo principais pagal 8 straipsnio nuostatas.
2. Kiekvienai valstybei dalyvei, kuri vėliau sutiks tapti Protokolo dalyve, šis Protokolas įsigalios pirmąją mėnesio dieną praėjus dviems mėnesiams nuo tos dienos, kai buvo deponuoti ratifikacinis raštas bei priėmimo ar patvirtinimo dokumentai.

10 straipsnis. Deponavimas

Europos Tarybos Generalinis Sekretorius praneš visoms valstybėms, Europos Tarybos narėms, apie:

- a) kiekvieną pasirašymą;
- b) kiekvieno ratifikacinio rašto, priėmimo ar patvirtinimo dokumento deponavimą;
- c) kiekvieną šio Protokolo įsigaliojimo datą pagal jo 6 ir 9 straipsnius;
- d) kiekvieną aktą, pareiškimą ar pranešimą, susijusį su šiuo Protokolu.

Tai patvirtindami, žemiau pasirašiusieji savo vyriausybių atitinkamai įgalioti pasirašė šį Protokolą.

Sudarytas 1984 metų lapkričio 22 dieną Strasbūre anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Generalinis Sekretorius pasiųs kiekvienai valstybei, Europos Tarybos, narei patvirtintą jo nuorašą.